

Матарушка Бања: Под хладним липама, крај брзог Ибра - рецензија

У широкој лепези историјских извора фотографије, као медиј модерне и масовне визуелне комуникације, и разгледнице („илустроване дописне карте“), заузимају веома важно место. Као својеврсни посредници који посматрача ефективно „преносе у време“ њиховог настанка, оне сведоче о конкретним догађајима, личностима или објектима, представљајући драгоцени меморијал о минулим временима, илустративни запис који има трајну вредност и незаменљиву улогу у реконструисању прошлости.

На зналачки конципираним изложбеним паноима, презентирајући бројне разгледнице и фотографије, али и факсимиле докумената и написа из штампе, ауторка изложбе потрудила се да заљубљеницима у прошлост и онима којима је култура сећања иманентни део бића, дочарају генезу настанка и развоја Матарушке Бање, прикаже њене зачетке, године процвата и успона, али и оне у којима је, под утицајем несрећних друштвено-политичко-економских околности, доживела својеврсно посрнуће. Марљиво истраживање архивалија и фотодокументарног материјала у фондовима и збиркама релевантних архивских, музејских и библиотечких установа у Краљеву и Београду, као и у сегменту приватног колекционарства, изнедрило је ову вредну изложбу, „запис о прошлости“ утемељен на „чврстом тлу историје“. Поред тога, велики број предмета, попут изузетног хотелског мобилијара надалеко чувеног хотела Жича, из 1934. године, ретких бањских чаша, сувенира и слично, доносе нам дух једног времена, када су бање биле део друштвеног статуса и начина живота.

Матарушка Бања, као природно лечилиште и својевремено атрактивна туристичка дестинација којој су, жељни одмора, рекреације и разоноде, хрлили бројни туристи, не само из њеног окружења, већ и других делова некадашње југословенске државе, чак и иностранства, али и прибежиште оних несрећника које су усуди ратног страдалништва довели у њен атар, представљена је на овим црно-белим, али и колор форматима, у репрезентативним облицима. Настао у хронолошком распону од почетка до 70-их година 20. века, изложни фотодокументарни материјал о Матарушкој Бањи пружа увид у изглед првих туристичко-угоститељских објеката, здравствених и лечилишних установа, првобитни урбанистичко-регулациони план и неколико архитектонских пројеката бањских хотела и вила, те визуелно дочарава културу живљења, одевања, призоре одмора и рекреације, панораме насеља, портрете знаменитих личности које су својим деловањем и прегнућем утиснуле трајни белег на његову физиономију, посете познатих личности, али и ликове оних „обичних“, „малих“ људи, најчешће безимених, који су зарад излечења здравствених тегоба, али и лепих, веселих животних тренутака, извесно време проводили у Бањи. Фото-објективи познатих краљевачких „сликара“ из прве половине 20. века,

Аврама Ђирића Ердоглије и његове супруге Катинке, Сретена Јаковљевића Берлинца, фотографа из Врњачке Бање Милана Крчмаревића, „домаћих фотографа“ из Матарушке Бање Симе Ивагла, Жике Враголића и Миодрага Мије Минића, као и оних „анонимних“, овековечили су низ детаља које ова изложба „оживљава“ и отрже од заборава.

Студиозни текст каталога који прати изложбу, а чију хеуристичку основу чине документа из шест архивских фондова и једне збирке, седам дневних и периодичних листова, те 29 наслова монографија и чланака из стручне периодике и кога одликује богат научни апарат, представља својеврсну хронику Матарушке Бање и њену „најновију разгледницу“ која ће, сигурни смо, представљати драгоцен поуздани оријентир и полазиште за будућа истраживања њених „прошних времена“.

проф. др Владан Виријевић

